

Téměř zapomenutí

Terezín, budova L 410

Friedl na své rozhodnutí nepotřebovala ani minutu, každá buňka v jejím těle věděla, co udělá ještě dříve, než to vyslovila nahlas. Friedl se dobrovolně přihlásila do transportu, připadalo jí to tak přirozené jako to, že každé ráno vyjde slunce a večer zase zmizí za obzorem. Nemohla opustit Pavla a stejně tak musela zachránit alespoň část dětí. Ještě ale potřebovala dokončit jednu věc. Ačkoli nepáchala žádný zločin ani trestný čin, srdce jí tlouklo jako splašené a ve spáncích jí zuřivě tepala krev. Psal se totiž rok 1944, ve světě zuřila válka a Hitlerův hněv dopadal na každého bez výjimek. A Friedl navíc byla Židovka, a to se v takovém světě téměř rovnalo tomu nejhoršímu zločinu.

Klečela na staré podlaze půdy, již pokrývala tlustá vrstva prachu, a zhluboka dýchala. Malým podkrovním oknem sem pronikaly slabé sluneční paprsky. Friedl na malý moment zavřela oči a zaposlouchala se do dětských hlasů a smíchu ozývajících se z místnosti pod ní. Ty menší z nich neměly ani tušení, co se děje, ty větší něco tušily, ale většinou tomu nerozuměly. A bylo to tak dobře, Friedl těšilo, že je zdi Terezína chrání před tou krutostí tam venku, tenhle svět nepotřebovaly znát.

Dlaní své ruky se dotkla svého břicha a po tváři se jí skutálela jedna osamocená slza, kterou rychle palcem setřela. Naplakala se už dost, přesto některé rány nikdy nepřestanou palčivě bolet ani za mnoho let.

Znovu se nadechla a dala se do práce. Už jí nezbývalo mnoho času. Před ní na zem ležely dva veliké staré oprýskané kufrы a několik pečlivě srovnaných hromádek dětských obrázků vzniklých při hodinách kreslení. Kdyby je tu jen tak nechala, svědomí by jí nedalo klidný spánek, a tak je všechny s neochvějnou trpělivostí skládala do kufrů.

Kolik nadějných umělců tu potkala, proběhlo jí myslí, když s povzdechem zaklapla i druhý kufr. Roztřesenýma rukama je pak oba popadla a zasuňla pod tu nejhůře vypadající skříň na celé půdě. Když se přesvědčila, že nikde nevykukuje ani milimetr, prudce vydechla a opřela se o ni. A pak se rozplakala. Tady na zaprášené půdě si na malý moment mohla dovolit nebýt silná.

„Nebojte, vaše chvíle ještě přijde.“

Zašeptala ten příslib do prázdna a hlasitě vzlykla.

6. října 1944

Jako každý, i ona dostala své pořadové číslo, číslo 167. Trhalo ji srdce, když sledovala jak děti, jejichž tváře vídávala každý den, jedno po druhém ztrácí svá jména, která ona měla vypálená ve své

paměti. Stávala se z nich pouhá čísla s narůstající hodnotou naškrábaná na zažloutlém papíře. Rozčilení cloumalo celým jejím tělem. Ty děti přece nejsou zboží. Z takého zacházení se jí dělalo fyzicky nevolno.

Přesto o několik minut později všichni společně nastoupili do příšerně páchnoucího vlaku. Ještě jednou se naposledy ohlédla. V Terezíně s Pavlem strávili poslední dva roky svých životů, ačkoli se takový život podstatně lišil od jejích snů, celé ty dva roky se cítila opravdu šťastná. Ty děti v sobě skrývaly zvláštní moc a přinášely jí radost i v těch dnech, kdy se tím nejtěžším úkolem bylo jít dál.

Kolem vlaku chodili muži ozbrojení od hlavy až po paty. Podle jejich vlastních slov byly méněcenné ženy a bezmocné děti. Přesto na ně potřebovaly zbraně, jako by snad převážely vrahy z celé země.

Pokračovala dál, hlouběji do vagónu a usadila se na dřevěnou podlahu vagónu vedla dvou chlapců. Trvalo ještě několik minut, než nastoupili úplně všichni. A pak už se vlak trhavě dal do pohybu a neúprosně se vzdalovat Terezínu.

Ve vlaku panovala tma. Pár osamocených paprsků podzimního slunce proudilo pouze maličkými zamřížovanými okénky úplně nahoře u stropu vagónů. Mačkali se těsně jeden na druhého a místo záchodu měli k dispozici pouze jeden ubohý kbelík pro všech téměř tisíc šest set osob. Převáželi je jako zvířata.

„Kam nás vezou?“ zeptal se chlapeček vedle ní. I skrz tmou viděla v jeho očích naději, kterou vkládal do jejích, zatím nevyřčených, slov.

„Nevím, ale určitě na nějaké hezké místo,“ odpověděla mu Friedl, přestože si to nemyslela. Usmála se na něj a rozčuchala mu tmavé vlásky.

„Tak dobře,“ viditelně si oddechl a opřel si hlavu o její rameno.

Friedl netušila, co je čeká, ale byla si jistá, že to nebude nic dobrého.

Pinkasova synagoga, 24. února 2022

„Friedl Dicker Brandeisovou bohužel hned po příjezdu transportu Eo do Osvětimi zařadili do skupiny, které mířila rovnou do plynu,“ Ester stálo před do výšky se tyčící Pinkasovou synagogou a se zaujetím poslouchala jejich průvodkyni.

„Z tohoto transportu přežilo pouze 113 děvčat,“ dodala ještě průvodkyně a Ester stiskla víčka pevně k sobě. Jak něčeho takového mohly být schopné lidské bytosti?

Za malý moment už po boku své kamarádky vstupovala po boku své nejlepší kamarádky do synagogy. Téměř se jí zadrhnul dech, když se jí otevřel výhled na zdi od země až po strop popsané

jmény obětí. Synagogou se nesl hlas Vlasty Chramostové, chladný a klidný, předčítající ten stále nekončící seznam jmen. S každým dalším krokem cítila, že její nohy těžknou. Běhal jí mráz po zádech a oči se jí topily v slzách. Nerozuměla tomu, nechápala, jako tohle mohl svět dopustit.

Kromě nahraného hlasu v synagoze panovalo ticho. Nikdo se neodvážil narušit to křehké ticho a promluvil. Ester by ze sebe nedokázala dostat jedinou hlásku, ani kdyby ji mučili. Oněměla hrůzou.

S kamarádkou po boku se společně vydaly po úzkých schodech nahoru do prvního patra. Ester se z malého okna zadívala ven na ulici. Na protějším domě si všimla modro-žluté vlajky vlající ve větru. Věřila, že něco takového se v roce 2022 nemůže stát, ale svět opět šlel a Ester se cítila bezmocná jako nikdy předtím.

Pokračovala k na první pohled nenápadným vitrínám umístěných po obvodu zdí. Když zjistila, co se v nich nachází, už dál nedokázala udržet slzy. Všechny ty obrázky si pečlivě prohlížela a s každým dalším se bála přečíst ten drobný štítek se jménem autora. Skoro na všech totiž stálo: nevrátil se/nevrátila se. Srdce jí bušilo do hrudi a dech se jí zkracoval. Musela pryč. Těch emocí se najednou nahromadilo až příliš. Už to tam nemohla vydržet, cítila, že u vitrín už nezvládne strávit ani vteřinu. Sešla schody a rychle zamířila ven před synagogu. Nadechla se tak, jako by celou tu dobu zdržovala dech. Tělo se jí třásl a slzy jí stékaly po mrazem zarudlých tvářích.

Otočila se zpátky k synagoze a dívala se na okna v prvním patře. Ty obrázky zůstaly mnohdy tím jediným, co dnes připomínalo, že jejich autoři někdy chodili po této planetě. A pak jí to došlo. Vyprávěli jim o Friedl jako o nadané výtvarnici a pedagožce. Ona ale byla především někým, kdo dětem dal naději, kdo jim i v těch těžkých dobách dovolil snít, o čemkoli jen chtěly, kdo jim do života vnesl barvy a kdo jim dal možnost zapomenout a věřit v lepší zítřky.

Nikdo na ně nezapomene, díky Friedl.

Název práce: Téměř zapomenutí

Simona Jandová, 18 let